

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, כ' כסלו תשפ"א

מסכת פסחים ט"ו - כ"א ♦ שביעית ט', ז' - י', ב'

גליון מס' 1124

השבוע בגליון

- ♦ החרב השמורה ללא מגע יד אדם
- ♦ דינים של כלי מתכות
- ♦ האם "מכירת חמץ" מבטלת את "ביטול חמץ"

- ♦ הרב מוכר את החמץ שבעליו אינו מחשיב...
- ♦ מדוע יש צורך גם לבטל את החמץ וגם למכרו?
- ♦ מדוע "חומצת לימון" אינה כשרה לפסח?

דף יד/ב חרב הרי הוא כחלל

החרב השמורה ללא מגע יד אדם

לומדי הדף היומי שקועים ראשם ורובם בהלכות טומאה, הנידונות בהרחבה בסוגיית רבי חנינא סגן הכהנים, אשר ניטעה בתחילת מסכת פסחים, על ידי רבינא ורב אשי מסדרי התלמוד הבבלי. לרגל סוגיות אלו, נקדיש את מאמרנו זה לבחינת אחד הדיונים המרתקים בדיני טומאה, שבמרכזו חידוש נשגב ונורא של הרש"ש. נפתח בגמרתנו.

כידוע, קיימות דרגות אחדות בטומאה, לא כל הטומאות שוות בדרגתן. אדם מת מוגדר "אבי אבות הטומאה". הנוגע בו מוגדר "אב הטומאה", ואינו נטהר אלא לאחר שהזו עליו מי אפר פרה אדומה ביום השלישי לטומאתו וביום השביעי. אחר כך עליו לטבול במקווה טהרה. הנוגע ב"אב הטומאה" הרי הוא "ראשון לטומאה" שרשאי לטבול לטהרתו באותו יום ונטהר עם ערב ובעודו טמא אינו מטמא אדם הנוגע בו אלא אוכלים ומשקים [אוכלים ומשקים שבאו במגע ב"ראשון לטומאה", הרי הם "שני לטומאה". ואילו דרגות הטומאה שאחריהן, "שלישי לטומאה" ו"רביעי לטומאה", אינן נוהגות במאכלי חולין, אלא בתרומה ובקדשים, בהם נוהג "שלישי לטומאה", ובקרבנות, בהם נוהגת דרגת "רביעי לטומאה"].

דינים של כלי מתכות: מעמד מיוחד הקנתה התורה לחרב ולכל כלי מתכת [לדעת ראשונים אחדים, כל כלי הראוי לקבלת טומאה, למעט כלי חרס]: כלי מתכת הנוגע במת, אינו נטמא בדרגה הפחותה הימנו - "אב הטומאה", אלא הוא עצמו הופך ל"אבי אבות הטומאה" כמת עצמו! כמו כן, כלי מתכת הנוגע ב"אב הטומאה" הופך בעצמו ל"אב הטומאה" (ראה רמב"ם, הלכות טומאת מת, פרק ה' הלכה ב', וכן דעת רוב רובם של הראשונים, ועיין ר"ש, אהלות, פ"א, משנה א').

כאשר נתבונן בדברים נמצא, כי מי שבביתו כלי מתכת טמא, זקוק לשמור עליו מכל משמר, לבל יגע בו איש, ואף בעת הטבלתו לטהרה אסור לו לגעת בו! מדוע?

לעילוי נשמת

ר' **יעקב מנחם אדורם** ז"ל ב"ר בן-ציון גיטל פרידמן הי"ד

נלב"ע כ"א בכסלו תשס"ג **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

לעילוי נשמת

מרת **גיטל בריל** ע"ה
בת ר' אברהם נחום הלוי ז"ל
נקטפה כ"ג בכסלו תשמ"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **משה אהרן וינרוט** ז"ל
ב"ר מרדכי אליעזר ז"ל
נלב"ע שב"ק כ' בכסלו תשע"א

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרן ליסטנברג** ז"ל
ב"ר חיים פנחס ז"ל
נלב"ע כ"ד בכסלו תשס"א

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

השיב: "מה אומר. שמונים השנים הראשונות אינן פשוטות. אומרים שהשמונים הבאות קלות יותר..."
כזה הוא ר' יעקב, חינוי ועליו.

התמונה צולמה בעת סעודת מצווה מיוחדת במינה, שנערכה על ידי ר' יעקב ורעייתו שתחי, בפאר והדר ובטוב טעם. אם תשאלו לשמחה זו מה עושה? איזו שמחה לא חווה ר' יעקב בשמונים שנות חייו, שעתה, על סף כניסתו לעשור התשיעי לחייו, זוכה הוא לחוות! נכדים כבר קפצו מולו אגרופים זעירים בעת שניסה להצחיקם. גם בחתונת נכדו רקדו גם רקד. דבר מה מיוחד ומסעיר חייב להתרחש, כדי לגרום לאדם בגילו לערוך במו ידיו סעודת מצווה ולהזמין אליה עשרות בני משפחה, חברים ומכרים.
ובכן, ר' יעקב זוכה בפעם הראשונה בימי חייו לסיים מסכת במסגרת הדף היומי! שורו נא. שמונים שנה המתין, עד ש"מאורות הדף היומי" פתחו שיעור דף היומי באזור מגוריו, ומיד בתחילת לימוד מסכת שבת הודיע: "סיום המסכת שייך לי". וכאשר סיימו את המסכת, היא אכן היתה שלו. הוא ערך סעודת סיום מפוארת, הסעודה המרגשת שחווה מימיו, כך העיד.

משתתפי הסעודה הנרגשת, בהם רבנים חשובים בני המקום, הופתעו ביותר לשמוע מפיו, כי הוא מבקש לנצל הזדמנות חגיגית זו, גם כדי להודות לקב"ה. התברר, כי במהלך לימוד מסכת שבת התעורר חשד למחלה בגופו, אך ברוך ה', לאחר בדיקות - הכל בסדר. מגיד השיעור ועמו משתתפי השיעור, השתאו. אף לא יום אחד החסיר חתן השמחה מהשתתפות בשיעור הדף היומי במהלך תקופה זו, גדושת הפחדים והחששות, ושמתם גברה כאשר הבינו, כי הסיום בו הם משתתפים מיוחד במינו.
הגאון רבי יעקב בייפוס שליט"א, אשר הוזמן לכבד את המעמד, ריגש את הנוכחים בתיאור דמות מעניינת שהתגוררה בעיירה לפני עשרות שנים, אשר נמנתה על המתפללים בבית הכנסת "שארית הפליטה".

ובכן, הבה נתמקד לצורך הדוגמא בחרב שנגעה במת והפכה ל"אבי אבות הטומאה". הנה, מוטלת החרב על מקומה, נניח ארבעה ימים אחר שנטמאה. בעליה ממתין בדריכות שיחלפו שבעת הימים הנדרשים, עד שאפשר יהיה לטהרה. כעת, נכנס אל הבית אדם טהור ונוגע בחרב! מה דינו? הוא הפך ל"אב הטומאה", ומעתה עליו לספור שבעה ימים לטהרתו, להזות מי פרה אדומה ולטבול ביום השביעי. ברם, שימו לב! הוא גם גרם לכך שאי אפשר לטבול את החרב בעוד שלשה ימים, אלא יש למנות לה שוב שבעה ימים, שכן, בעת נגיעתו בחרב הוא נטמא ובאותה נגיעה הוא מעביר את טומאתו החדשה אל החרב... מדוע תהא היא שונה מחרב טהורה שנגע בה "אב הטומאה"?

אכן, השיטה הרווחת היא, כי יש לשמור על החרב, לכל יגע בה איש, ואף בעת הטבלתה, על המטבילה לאחוז בה באמצעות דבר שיחוצץ בינו לבניה, שאם יגע בחרב עצמה, נמצא הוא טמא ומיד מטמא את החרב שנית.
עתה נתוודע לחידושו הנשגב של הרש"ש.

הרש"ש טוען, כי לכשנגע אדם בחרב זו, הוא מקבל את מעמדה כאילו הוא עצמו החרב. מאי משמע? אם החרב בה נגע נטמאה ארבעה ימים לפני כן, אין הוא צריך למנות שבעה ימים לטומאתו, אלא גם הוא כמי שנטמא לפני ארבעה ימים!!! אלמלא חידוש זה היינו אומרים, כי מן הרגע בו נגע בחרב, עליו למנות שבעה ימים; ביום השלישי יהא זכאי להזאה ראשונה ממי אפר פרה אדומה וביום השביעי להזאה נוספת. ברם, לפי חידושו של הרש"ש, הוא מדלג על ארבעה ימים, לפי שדינו כדין החרב...

חידושו לא התקבל על דעת יתר האחרונים (עיין מקדש דוד, סימן מ"ט, אות ו', וע"ש שמאידך כתב הוכחה לחידוש הרש"ש, ועיין קהילות יעקב, טהרות, סימן י"ח, שדן בנושא ודחה הוכחתו), אשר הוכיחו מן הגמרא שלא כדבריו, אך טעמו הנפלא של חידושו מרווה את בתי המדרשות זה שנים רבות (עיין בספר טעם ודעת להגרי" פשהוף שליט"א על הרמב"ם, שם, בביאורי הלכה ד"ה כלים).
דף כא/א כל שעה שמותר לאכול מותר למכור
האם "מכירת חמץ" מבטלת את "ביטול חמץ"

מנהג העולם שימים אחדים לפני פסח מעניקים לרב כתב הרשאה למכור את החמץ לנכרי, ובבוקר ערב פסח, אחר שריפת החמץ, מבטלים את החמץ, לאמר: "אני מבטל את החמץ שברשותי, הוא חשוב בעיני כעפר הארץ, ואני מפקיר אותו" [עקב מחלוקת ראשונים, אם ביטול חמץ הוא ביטול ממחשבה או הפקר, אנו נוהגים כשתי השיטות].
הרב מוכר את החמץ שבעליו אינו מחשיב...: שימו לב לתוצאה המתקבלת. בעל החמץ מתרכז במחשבתו ומחליט: "אני לא מחשיב את החמץ שלי, לדידי הרי הוא כעפר הארץ, אין לו כל משמעות כלפי. אני מפקיר אותו". שעות ספורות אחר כך הרב מוכר לנכרי את החמץ של כל בני השכונה שהסמיכוהו למכור את החמץ... אותו חמץ שאיש אינו מחשיב יותר מעפר הארץ, התעורר מעפרו והפך לחמץ שמחשיבים אותו מאד, עד שהרב מוכר אותו לנכרי. היתכן?!

מדוע יש צורך גם לבטל את החמץ וגם למכרו? ובכן, בטרם נענה על שאלה זו, הבה נהרהר: לשם מה דרושות שתי פעולות אלו, מדוע אין די באחת מהן? אם מכרנו את החמץ לנכרי, הרי אינו שלנו ולשם מה לבטלו ולהפקירו? ואם בביטול החמץ די כדי להסיר איסור חמץ, לשם מה למכור אותו לנכרי?!

הבה נעשה סדר בדברים.
אכן, כדי להסיר את איסור חמץ מן התורה, די באחת מן הפעולות הללו, או ביטול חמץ, או מכירת החמץ. חז"ל קבעו, כי בערב פסח יש לבטל את החמץ, כדי שיהודי שיש ברשותו חמץ ולא מצאו בבדיקה, לא יעבור על איסור תורה (לעיל ו/ב ע"ש).

מדוע תקנו חכמים לבטל את החמץ ולא תקנו למכור את החמץ? מפני שהם ביקשו להעניק לכל יהודי אפשרות להימנע מאיסור תורה בכל מצב שהוא, אף אם הוא שוהה בדד, ללא נכרי שאפשר למכור לו את החמץ, או ללא ידיעה בדרכי הקניינים, כיצד מוכרים, הרי הוא מבטל את החמץ ומסיר מעליו איסור תורה.

ברם, חז"ל הביעו את אי שביעות רצונם מאדם המותיר בביתו חמץ שביטלו, שהרי הורו כי בערב פסח יש לבדוק את החמץ ולבערו, מדוע אין די בביטול? מפני שיש לחשוש שמא לא בוטל החמץ בלב שלם! [וכן משום חשש שיבוא לאכול את החמץ. עיין תוס' ב/א ד"ה "אור" ובראשונים שם, וב"משנה ברורה"

סי' תל"א ס"ק ב'.

זו הסיבה שבמהלך השנים השתרש מנהג מכירת חמץ, כדי להסיר ספקות וחששות. דורות על דורות נהגו אבותינו למכור את החמץ לנכרי, ואחר כך עמדו וביטלו את החמץ הנותר. מאי משמע נותר? לנכרי מכרו חמץ מוגדר, כגון, סוחרים המוכרים את החמץ שבמפעלם, אך את פיסות החמץ הקטנות הפזורות אי-שם - ביטלו.

בתקופתנו התהפכו היצורות. את ביטול החמץ אנו עושים בבוקר ערב הפסח ואחר כך, סמוך לשעה החמישית בה נאסר החמץ בהנאה, הרב, אותו הסמכנו למכור את כל החמץ שלנו, מוכר אותו לנכרי.

עתה, קמה שאלתנו מתחילת המאמר וגם ניצבה, הרי בעצם העובדה שהרב מוכר את החמץ שביטלנו, הוא מבטל את הביטול?!

שאלה חמורה מסוג זה, ראוייה לעלות על שולחנם של גדולי הפוסקים, ואכן הם דנו בה בכובד ראש.

תשובות אחדות קיימות בדבר, ואנו נתמקד בתשובתו של הגאון רבי יוסף כהן זצ"ל (מקראי קדש, עמוד ר"ז בהררי קודש), המתייחסת למכירת חמץ הנהוגה בימינו, כאשר כל אדם ממנה את הרב ומסמיכו למכור עבורו את החמץ. הגר"י כהן זצ"ל טוען, כי מאחר שמנהגו למכור את החמץ באמצעות הרבנים, נפתרה הבעיה מאליה, שכן, את כתב ההרשאה אנו מגישים לרב זמן רב לפני ביטול החמץ. אמת, החמץ שלנו נמכר על ידי הרב לאחר שאנו כבר ביטלנו את החמץ, ברם, הרב הוא שמתעסק איתו, אנו כבר איננו חושבים עליו ואיננו זוכרים אותו, מבחינתנו הוא בטל כעפרא דארעא...

מה יעשו הרבנים? פתרנו, איפוא, את בעייתנו, אך מה יעשה הרב דנן? הוא הרי מוכר את החמץ של עצמו זמן רב אחרי שביטלו...

אכן, לאור הדברים האמורים, על הרבנים לבטל את חמצם אחרי מעשה המכירה! (עיין שו"ת מנחת יצחק ח"ח סימן מ"א). [נקטנו בדברינו, כי מכירת החמץ מועילה מן התורה. כן דעת רוב הפוסקים, אך בעל תבואות שור סובר כי המכירה אינה מועילה מן התורה, ורק בצירוף ביטול החמץ מועילה המכירה על חמץ שאינו חייב לבער, ולדבריו הנידון הנ"ל משתנה. עיין מקראי קודש שם, וראה מה שציין בעניין זה בפסקי תשובות סימן תמ"ח אות ז].

דף כ"א/ב חרכו קודם זמנו מותר בהנאה אפילו לאחר זמנו

מדוע "חומצת לימון" אינה כשרה לפסח?

בערב פסח לפני עשרות שנים, נדרש הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל (שו"ת "מנחת יצחק ח"ז סי' כ"ז) לכתוב תשובה מיוחדת, בה נימק, מדוע "חומצת לימון" אסורה בפסח. על הדיון שהתעורר בנושא, ועל נטילת תרופות שיש בהן חמץ - במאמר שלפנינו.

בגמרתנו אנו למדים כי חמץ שנפסל מאכילה לפני זמן איסור חמץ, פוקע ממנו שם "חמץ", ואיסור חמץ אינו חל עליו. בעלי התוספות וראשונים נוספים מבהירים, כי אין די בכך שהחמץ לא יהא ראוי לאכילת אדם, אלא כל עוד הוא ראוי לאכילת כלב, עדיין אסור הוא באיסור "חמץ" [מפני שהוא נכלל בהגדרת "שאור" שאסרה תורה - חמץ שאינו ראוי לאכילה, אך ראוי לשימוש כדי להחמיץ עיסות אחרות].

לאור דברי גמרתנו, החלו להתפרסם שמועות שונות, כי האיסור שהורו פוסקי זמנינו על שימוש במוצרים בהם מעורב מרכיב "חומצת לימון", אין לו כל בסיס. "חומצת הלימון" המשמשת כחומר טעם, מיוצרת מעמילן, שהוא אחד ממרכיבי החיטה. המערערים טענו, כי אמנם המוצר הסופי של "חומצת הלימון" ראוי למאכל, אך בתהליך הפיכתו מעמילן ל"חומצת לימון" הוא אינו ראוי אפילו לאכילת כלב, ומכאן קצרה הדרך להתירו, לפי שמשוגייתנו עולה, כי מאכל אסור שפג ממנו שם "אוכל", אינו חוזר להיות אסור, ואם כן, לכאורה, אף כאשר מצליחים להשיבו למעמד "אוכל", אין סיבה שיאסר. לאור כלל זה יש להסיק, כי "חומצת הלימון" אינה מוגדרת כחמץ.

הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל השיב בארוכה, כי אין כל בסיס לטענה זו, והוא דוחה אותה בשלשה שלבים.

א. אי אפשר לקבוע באופן וודאי, כי אכן חומצת הלימון אינה ראוייה לאכילת כלב באמצע תהליך ייצורה.

ב. גם אם נניח, כי במהלך הייצור חומצת הלימון אינה ראוייה למאכל, עדיין אין בכך כל היתר. שכן, במקרה דנן, הפיכתו של העמילן לבלתי ראוי לאכילת כלב, היא חלק מתהליך ייצורו כראוי

בית כנסת בשם "שארית הפליטה", כשמו כן הוא, ריכז אליו יהודים שנתרו לפליטה מן השואה האיומה, וביקשו להתכנס בצוותא לתפילה. הם לא היו צריכים לדבר על מה שהם עברו. די היה להם לשתוק יחד. אף אחד אחר אינו יכול להבין שתיקה זו מלבדם.

באותו בית כנסת שימש כגבאי, מיודענו, ר' יעקב פרל הי"ו, אשר פיקד ביד רמה על שיעור שבועי שנמסר בכל שבת לפני תפילת מנחה, על ידי הגר"י בייפוס שליט"א, במסכת אבות.

בכל שבת, חמש דקות לפני תום השיעור, היתה דלת בית הכנסת נפתחת, דמות גבוהה התגנבה חרש פנימה. הלה פסע עקב בצד אגודל אל שולי בית הכנסת והטה את אוזנו. דמותו התמירה היתה מעין ניגוד לארשת פניו המבוהלת. שארית הפליטה.

כך חזר על עצמו המחזה בכל שבת. מיד לאחר השיעור התקיימה במקום תפילת מנחה, בה התפלל התמיר המכונס בתוך עצמו, ואחר כך הסתלק כלעומת שבא. מעולם לא פצה את פיו, ולא יצר קשר עם מגיד השיעור.

עד לאותה שבת, בה נוצר ביניהם קשר לרגע אחד. **באותה** שבת, סיים הרב בייפוס את שיעורו, ופנה לצאת מבית הכנסת. בעודו יורד במדרגות בית הכנסת, הגיע מולו מיודענו, מתנשף ומתאמץ, ומלמל "הפסדתי, הפסדתי". הוא לא הגיב לנסיון ליצור עמו דו-שיח, בעודו ממשיך לטפס במדרגות מלמל ושב ומלמל, "הפסדתי, הפסדתי".

יצאתי משם, סיפר הרב בייפוס, וחשבתי לעצמי, הרי כל שבוע הוא מפסיד, מגיע חמש דקות לפני הסוף. הוא מפסיד את רוב רובו של השיעור. על מה חרה אפו שהפסיד את חמש הדקות הבודדות הללו. חמש דקות, הפסדתי???

ברם, לאחר זמן מה הבשילה בקרבי ההכרה, כי כל אחד וקביעות התורה שלו, אך הקביעות היא הקובעות אם יש לך שייכות לתורה. אותו יהודי, ככל הנראה לא מסוגל היה לקבוע השתתפות בשיעור לזמן העולה על חמש דקות, אך כאשר החמיץ את קביעותו זו, נתכרכמו פניו, "הפסדתי, הפסדתי". הוא הפסיד את כל עולמו, לא חמש דקות, את קביעות התורה שלו, והפסד זה צרב את כל יום השבת שלו, ואת כל השבוע שאחריו, אשר ניוון מקביעות התורה לה היה מסוגל.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף כ"א/א רבי יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה

אכילה כשריפה

תמה רבי שמואל שטראשון מוילנא:
הואיל ולרבי יהודה מבערים את החמץ בשריפה בלבד, ולא עוד אלא שבשריפה בעצים (שבת 10), איך מותר לאכול חמץ לפני פסח, הלא מתבטלת בכך מצוות ביעור [כשם שאסור לשיטתו למכור חמץ מהטעם האמור]?!
חזר ויישב: אכילת אדם דינה כשריפה, שכן, האוכל מתכלה בגוף, אף עצים יש בה - "כי האדם עץ השדה"!!

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,

24 שעות ביממה

להאזנה חייגו:

073-2951342

למאכל אדם, שהרי סופו להפוך לחומצת לימון המתבלת בטעמה מאכלים רבים, ומקרה שכזה אינו נכלל בדברי המשנה, שחמץ שנפסל מאכילת כלב, בטל ממנו איסור חמץ [עיי"ש ראיותיו לכך].

ג. זאת ועוד, הרא"ש פוסק, כי אפילו מאכל שבטל ממנו לחלוטין שם "אוכל" - מותר בהנאה בפסח, אך חכמים אסרו לאוכלו! הלמאי? מפני שכאשר אדם נוטלו ומבקש לאוכלו הרי הוא מחשיב את החמץ וגורם בכך שייחשב אוכל [אחשביה"], לכל הפחות כלפיו, ועל ידי כך שב איסור החמץ ומתעורר [והפוסקים נקטו את דברי הרא"ש להלכה, עיי' שו"ע הרב או"ח סי' תמ"ב סעי' ל"ב, ו"משנה ברורה" שם, ס"ק מ"ג].

ומכאן לנושא התרופות בפסח. לכאורה, כשם שאסור לאכול חמץ שנפסל לאכילה, כך גם יאסר לאוכלו לשם רפואה.

תרופה אינה "אוכל": אולם, אחרונים רבים סוברים, כי בליעת תרופה שאינה ראוייה למאכל אדם מותרת לשם רפואה, שכן, דווקא אכילת החמץ כדבר מאכל מחשיבה אותו ומשיבה אותו למעמד "אוכל". שונה היא אכילת חמץ כתרופה, שהנוטלה אינו מתייחס אליה כאוכל, אינו מחשיבה כדבר מאכל, שהרי אף תרופות מרות ומאוסות בטעמן, נוטל אדם לצורך רפואתו ("כתב סופר" או"ח סי' קי"א, שו"ת "אגרות משה" ח"ב סי' צ"ב ועוד).

יש לציין, כי הפוסקים נוקטים, כי תרופה שעורב בה מרכיב חמץ כדי לגבש את מרכיביה, אך החמץ אינו מרפא, אינה נחשבת חמץ (עיי' שו"ת "לבושי מרדכי" או"ח סי' פ"ו, ובשו"ת "קנין תורה" ח"ד סי' מ"ד). עם זאת, יש פוסקים שכתבו, כי לכתחילה ראוי להשיג תרופות שאין בהן תערובת חמץ כלל (עיי' שו"ת "קנין תורה" שם, שו"ת "ציץ אליעזר" ח"י סי' כ"ה פרק כ', וראה "פסקי תשובות" סי' תמ"ב אות ה' הערה 24 בטעם הדבר).

ותן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מההתחלה. בימים אלו סיימו אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים ו...החלו את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע 'עיתים לתורה': לומדים כמה דקות חזכים בסיפוק רוחני עצום!

חודש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד < עכשיו > 3029 *

לעילוי נשמת

מרת **ברכה כץ** ע"ה בת ר' פנחס שתול ז"ל

נלב"ע כ"ד בכסלו **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה ר' דוד ויהודית יפה שיחי

נר ה' נשמת אדם

